

o noapte și nimic mai mult. Un capriciu pe care el, bărbatul cu bani și sigur pe sine, i-l îngăduie. *Pour une fois!* Iar neașteptata confesiune a *domnișoarei Cucu* (cu potrivite accente adusă pe scenă de Suzana Macovei) desăvârșește înfrângerea Monei (în aceste secvențe, Mihaela Trofimov e parcă alta și e foarte bună). Frunză nu recurge la lacrimogen, nu vrea telenovelă, ci la realismul crud-dramatic. Pentru opțiunea aceasta a lui, pentru această jumătate de oră cu totul magnifică îmi scot pălăria în fața regizorului și a celor trei actori care merită să mai fie pomeniți o dată: Kardos M. Róbert, Mihaela Trofimov, Suzana Macovei.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Iosif Vulcan“ – Steaua fără nume de Mihail Sebastian. Direcția de scenă: Victor Ioan Frunză. Decorul și costumele: Adriana Grand. Muzica: Cári Tibor. Cu: Alexandru Rusu, Tiberiu Covaci, Sorin Ionescu, Ion Ruscuț, Suzana Macovei, Adela Lazăr, Sebastian Lupu, Alexandru Rois, Mihaela Trofimov, Pavel Sîrghi, Kardos M. Róbert, Florența Szabo. Data premierei: 5 mai 2007.

Pretul inconsecvențelor

Istoricii literaturii dramatice nu prea se înțeleg asupra anului în care Shakespeare a scris *Nevestele vesele din Windsor*. Unii îi fixează apariția între 1599 și 1600, alții propun intervalul 1600–1601. O a treia categorie avansează ca sigur anul 1598, în vreme ce o a patra opinează în favoarea anului 1599. Cei mai mulți sunt însă de părere că piesa ar fi fost scrisă înainte de *Hamlet*. Dacă asupra acestor date de istorie literar-teatrală mai există dispute, shakespeareologii sunt însă în unanimitate de acord asupra faptului că *Nevestele vesele din Windsor* e ceea ce se cheamă o piesă „de comandă“. Regina Elisabeta a fost atât de încântată de admirabilul personaj Falstaff din *Henric IV*, încât a dorit să-l mai vadă o dată, drept pentru care i-a poruncit lui Shakespeare să mai scrie o comedie cu același erou. Cum nerăbdarea reginei era dintre cele mai mari, ea a dispus ca piesa să fie terminată cât mai repede cu putință. Ceea ce s-a și întâmplat, căci istoriile teatrului universal spun că dramaturgul a îndeplinit capriciul reginei în termen de 14 zile. Cu costuri asupra calității și valorii textului. După Haig Acterian (cf. *Shakespeare*, Editura Ararat, București, 1998) „singura intervenție a reginei Elisabeta în creația shakespeareană are ca rezultat cea mai slabă piesă a lui Shakespeare. Comanda regală slăbește toată structura creației, anihilează toate planurile, constrânge libertatea inspirației, o îngrădește. Un Falstaff amorezat pierde dintr-o dată esențialul – panașul. Un ramolit penibil, înconjurat de tovarășii de altădată vânează bani, femei și plăceri de cheflui. Factura casnică a *Nevestelor vesele din Windsor* îi seceră personajului vagabondajul său cu bazaconii nobile, onoarea sa nedezmintită de realități. Contrastele veneau în *Henric IV* din desfășurarea logică și psihologică a acțiunii. În această nouă prezentare, personajul e lăsat singur și la voia întâmplării“. După părerea aceluiași exeget, „Bardolph, Pistol, Nym și Mistress Quickly înconjoară fără semnificații persoana lui Falstaff. Deci, complexul Falstaff e nereușit“. Ceva mai reușite ar fi, după Haig Acterian, o seamă de personaje secundare.

Haig Acterian, om de teatru complet, plimbat cu folos prin Europa teatrală a perioadei interbelice, format la școala regizorală a lui Gordon Craig, poate părea nițel cam prea drastic în felul în care a formulat judecata sa asupra piesei shakes-

BIRÓ József și SKÓVRAN Tünde

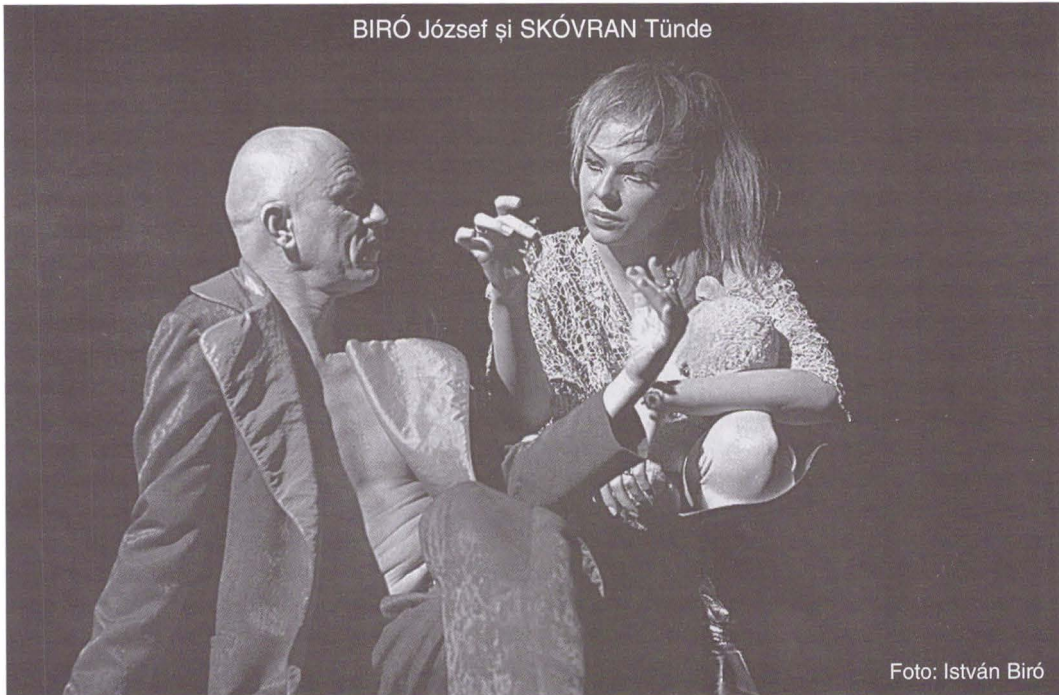

Foto: István Biró

peariene. Oricum, adusă pe scenă ea a dat adesea satisfacție. Spectacologia românească, de pildă, a invalidat opinia defavorabilă a exegetului menționat printr-un controversat spectacol regizat în 1978 de Alexandru Tocilescu la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, montare ce beneficia deopotrivă de scenografia lui François Pamfil și de muzica lui Nicu Alifantis. În critica românească a epocii s-a dus atunci un fel de miniluptă „între clasici și moderni“. Clasicii, conservatorii de profesie s-au arătat consternați, scandalizați, bulversați, revoltați de atitudinea iconoclastă a ghidușului Tocilescu, „imaginativ voios“, cum îl numea undeva regretatul Valentin Silvestru, căci nu admiteau în ruptul capului un spectacol în care se contopeau parodia și meditația profundă asupra eroului de o melancolică vitalitate. Modernii au avut câștig de cauză, iar montarea lui Tocilescu e mereu invocată azi, ori de câte ori orice alt regizor se apropie de piesa lui Shakespeare. O atitudine iconoclastă similară a avut Victor Ioan Frunză în spectacolul său turnat în formula stilistică numită *soap opera*, realizat în stagiunea 2005–2006 pe scena Teatrului de Stat din Oradea. Mai puțin promovat decât ar fi meritat, spectacolul lui Frunză a stârnit, la rândul său, oarecari discuții în contradictoriu. El i-a adus regizorului o nominalizare pentru Premiul de regie al Galei UNITER pe anul 2005, un actor a fost și el nominalizat pentru premiul ce recompensează cel mai bun rol secundar. La Festivalul de Teatru „Atelier“, strămutat acum la Baia Mare, montarea a cules o mulțime de premii. În schimb, ea nu a fost invitată la ediția din 2006 a Festivalului Național de Teatru, lucru cu atât mai curios cu cât spectacole net inferioare și-au aflat loc în programul lăbărțat peste marginile iertate al respectivei manifestări de cultură teatrală.

Mă îndoiesc că cea mai recentă montare a *Nevestelor vesele din Windsor*, cea de la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj, regizată de tânărul Keresztes Attila, va izbuti performanța de a stârni controverse precum cele evocate mai sus. Și asta pentru simplul motiv că fără a fi ceea ce se cheamă un spectacol prost, el rămâne

unul oarecare. Caracterul acesta își află originea în indecizia vădită a regizorului, în lipsa lui de atitudine, în absența consecvenței față de text și față de personaje, în inexistența unui punct de vedere clar, în imposibilitatea detectării omogenității. Nu încapе îndoială că Keresztes Attila și-a dorit un spectacol hazos, dar și cu miez ideatic. Lucrul acesta nu prea se întâmplă pe scenă. Montarea e grevată de o sumedenie de pasaje lungi cărora e dificil să le stabilești rostul. În momentul inventarului, capitolul haz se arată deficitar. Te amuzi văzându-l pe Hatházi András, interpretul lui sir Hugh Evans, preot galez, o vreme îmbrăcat *comme il faut*, dar dotat și cu o poșetuță de damă, lepădându-și veșmintele și luându-le pe cele ale lui Superman, dar rostul operației rămâne confuz. Provoacă momente de ilaritate apariția Doamnei Quickly, altminteri bine jucată în travesti de Biró József, ca un personaj cu sex incert, dar iarăși, vorba lui Camus, „un *de ce* apare”. De altfel, toate travestiurile la care recurge directorul de scenă (Skovrán Tünde îl joacă pe *Fenton*, Fodor M. Edina pe *Simple*, Kántor Melinda pe *Rugby*) nu își găsesc justificarea. Sunt buni ca apariții individuale Dimény Áron (*Shallow*), Galló Ernő (*Dr. Caius*), e savuros Orbán Attila (*Ford*), plac Bogdán Zsolt (*Page*), Buzási András (*Pistol*), Vindis Andrea și Kali Andrea (*Doamna Ford*, respectiv *Doamna Page*), m-am bucurat să îl văd în bună condiție artistică, în primul lui rol important pe scena Teatrului Maghiar din Cluj, pe foarte tânărul Bodolai Balázs (*Slender*), evoluează cu profesionalism Sinkó Ferenc (*Hangiul*), Szabolcs Balla (*Robin*) și Györgyjakab Enikő (*Anne Page*). Problema e că ne aflăm în fața unor evoluții pe cont propriu reușite, dar că fluidul comunicării între actori nu există. Lipsește coagularea într-un întreg. Tot spectacolul de la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj îți arată încă odată ceea ce știi foarte bine, și anume că instituția în cauză dispune de o trupă superperformantă, cu puternice personalități actorești. Dar că acești actori buni și foarte buni strălucesc atunci când joacă într-un spectacol cu stil. Or, deficiența cea mai apăsătoare a montării cu *Nevestele vesele din Windsor* e tocmai absența stilului. Ea apare la modul cel mai flagrant în cazul evoluției interpretului lui *Falstaff*, Szücs Ervin. Nu aș merge până acolo încât să spun că la mijloc e o eroare de distribuție. Se poate vorbi mai curând de o absență a îndrumării, ceea ce face ca evoluția actorului să fie derutantă. E sigur că nu i s-au formulat cu limpezime sarcinile artistice, drept urmare personajul său apare ca lipsit de coloană vertebrală. El e – vorba lui Haig Acterian – „secerat” de contradicții. Într-un fel se înfățișează el în primele secvențe ale spectacolului, în cu totul altul în celelalte. Iar de vină nu sunt pățaniile prin care trece personajul. La început, Falstaff e un *macho* în toată regula, preocupat până la obsesie de aspectul său fizic. Casa îi e împânzită de oglinzi (scenografia fără virtuți deosebite e iscălită de Bianca Imelda Jeremias) în care Falstaff se autoexaminează. De ce mai târziu, același Falstaff, preocupat de siluetă, ajuns în lenjerie intimă își pune în evidență burtica precum Cove în reclama la nu știu ce mezeluri recomandate de obosita zână a surprizelor, ar fi „o enigmă nesplicată” dacă explicația nu ar rezida în aceeași absență a stilului și în lipsa consecvenței. Păcat.

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj – Nevestele vesele din Windsor de William Shakespeare.
 Traducerea în limba maghiară: Márton László și Révész Agota. Regia artistică: Keresztes Attila. Dramaturgia: A. Otto Bodó. Decorul și costumele: Bianca Imelda Jeremias. Coregrafia: Sinkó Ferenc. Scrimă: Habala Péter. Cu: Szücs Ervin, Skovrán Tünde, Dimény Áron, Bodolai Balázs, Hatházi András, Galló Ernő, Orbán Attila, Bogdán Zsolt, Sinkó Ferenc, Balla Szabolcs, Fodor M. Edina, Kántor M. Melinda, Vindis Andrea, Kali Andrea, Györgyjakab Enikő, Biró József. Data premierei: 11 mai 2007.